

มหาวิทยาลัยเนชั่น

คู่มือดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษา (5 ส)

ระดับหน่วยงานสนับสนุน

คำนำ

คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับหน่วยงานสนับสนุน ของมหาวิทยาลัยเนชั่น ฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นกรอบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหน่วยงานสนับสนุน ที่จำเป็นต้องมีคุณภาพพื้นฐานในการทำงานที่ดี ได้แก่ การมีสถานที่ทำงานที่สะอาดปลอดภัย สิ่งแวดล้อมดี และส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกมีชีวิตชีวาและพร้อมทำงาน มหาวิทยาลัยจึงกำหนดให้มีการดำเนินกิจกรรม 5ส ประกอบด้วย สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ และสร้างนิสัย เพื่อใช้เป็นเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหน่วยงานสนับสนุน ของมหาวิทยาลัย

คู่มือฉบับนี้สำเร็จได้ ด้วยความร่วมมือของผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรทุกระดับของมหาวิทยาลัยเนชั่น และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรม 5ส เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีความสุข และพร้อมร่วมกันขับเคลื่อนองค์กรสู่ความก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

สำนักบริหาร
มหาวิทยาลัยเนชั่น

สารบัญ

	หน้า
แนวคิดและความสำคัญของ 5ส	1
ผังแนวคิดของ 5ส	2
หลักการท่า 5ส	3
ความหมายของ 5ส	4
วัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน 5ส	4
ประโยชน์ของการดำเนินงาน 5ส	4
ขั้นตอนการดำเนินงาน 5ส	5
ปฏิทินดำเนินงาน 5ส	7
เอกสารอ้างอิง	8
ภาคผนวก	9

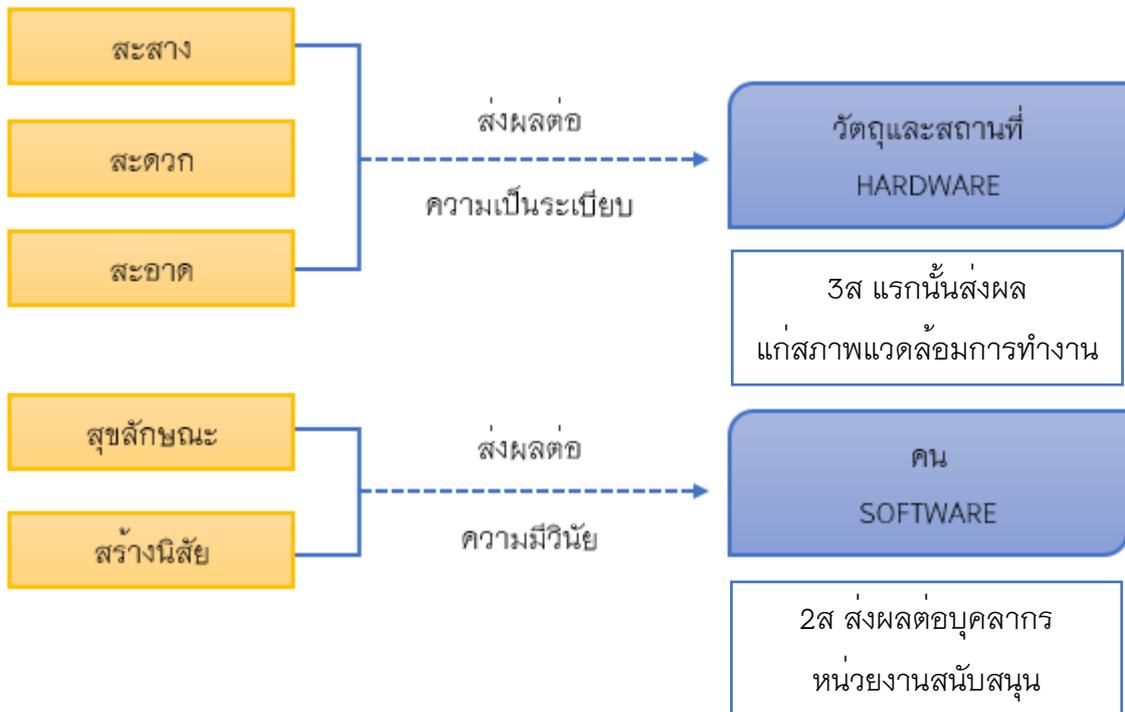
แนวคิดและความสำคัญของ 5ส

5ส หรือ 5S คือเครื่องมือสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อย ประกอบไปด้วย สะสาง-สะดวก-สะอาด-สุขลักษณะ-สร้างนิสัย มีวัตถุประสงค์หลัก ๆ เพื่อลดต้นทุน (Cost) และการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน (Efficiency) นิยมใช้ในวงการอุตสาหกรรม จนไปถึงหน่วยงานทางธุรกิจ เนื่องจากเป็นระบบเพื่อปรับปรุงแก้ไขการทำงานและรักษาสิ่งแวดล้อมในสถานที่ทำงาน

จุดเริ่มต้นของ 5ส จะไม่มีหลักฐานชัดเจน มีการกล่าวถึงต้นกำเนิดของหลักการนี้ ตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 โดยช่างต่อเรือชาวเวนิส เขาพยายามปรับปรุงกระบวนการต่อเรือให้เร็วขึ้น จากเดิมที่ใช้เวลาเป็นวันหรือสัปดาห์ ก็ปรับปรุงให้เสร็จภายในไม่กี่ชั่วโมง บ้างก็ว่าเกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาจาก “กิจกรรมทำความสะอาดบ้าน” ในสถานที่ทำงาน เพราะมองว่าออฟฟิศก็เปรียบเสมือนบ้านหลังหนึ่ง ต่อมาช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศญี่ปุ่น โดยบริษัทรถยนต์โตโยต้าที่ประยุกต์แนวคิดของตะวันตกมาสร้างระเบียบหลักการจนกลายเป็นรูปแบบ 5ส ตามปัจจุบัน

ประเทศไทยได้เริ่มต้นการนำหลักการเหล่านี้มาใช้ในการจัดการและปรับปรุงประสิทธิภาพ โดยเริ่มต้นจากหลักการ 3ส ในปีพ.ศ. 2522 ผ่านการนำเสนอจากบริษัท เอ็นเอชเค สปริง (ประเทศไทย) จำกัด ต่อมาประเทศไทยได้รับการรับรองและประกาศใช้หลักการ 5ส ที่สมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2524 นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา หลักการ 5ส ได้ค่อยๆ เป็นที่นิยมและยอมรับในหมู่บริษัทและองค์กรต่างๆ ในประเทศไทย จนกลายเป็นบรรทัดฐานในการจัดการและปรับปรุงคุณภาพของสภาพแวดล้อมการทำงาน และในปัจจุบันมีการนำเกณฑ์ 5ส มาใช้เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาภายใน สำหรับหน่วยงานสนับสนุนในหลายองค์กร รวมถึงมหาวิทยาลัยเช่นกัน

ผังแนวคิดของ 5ส

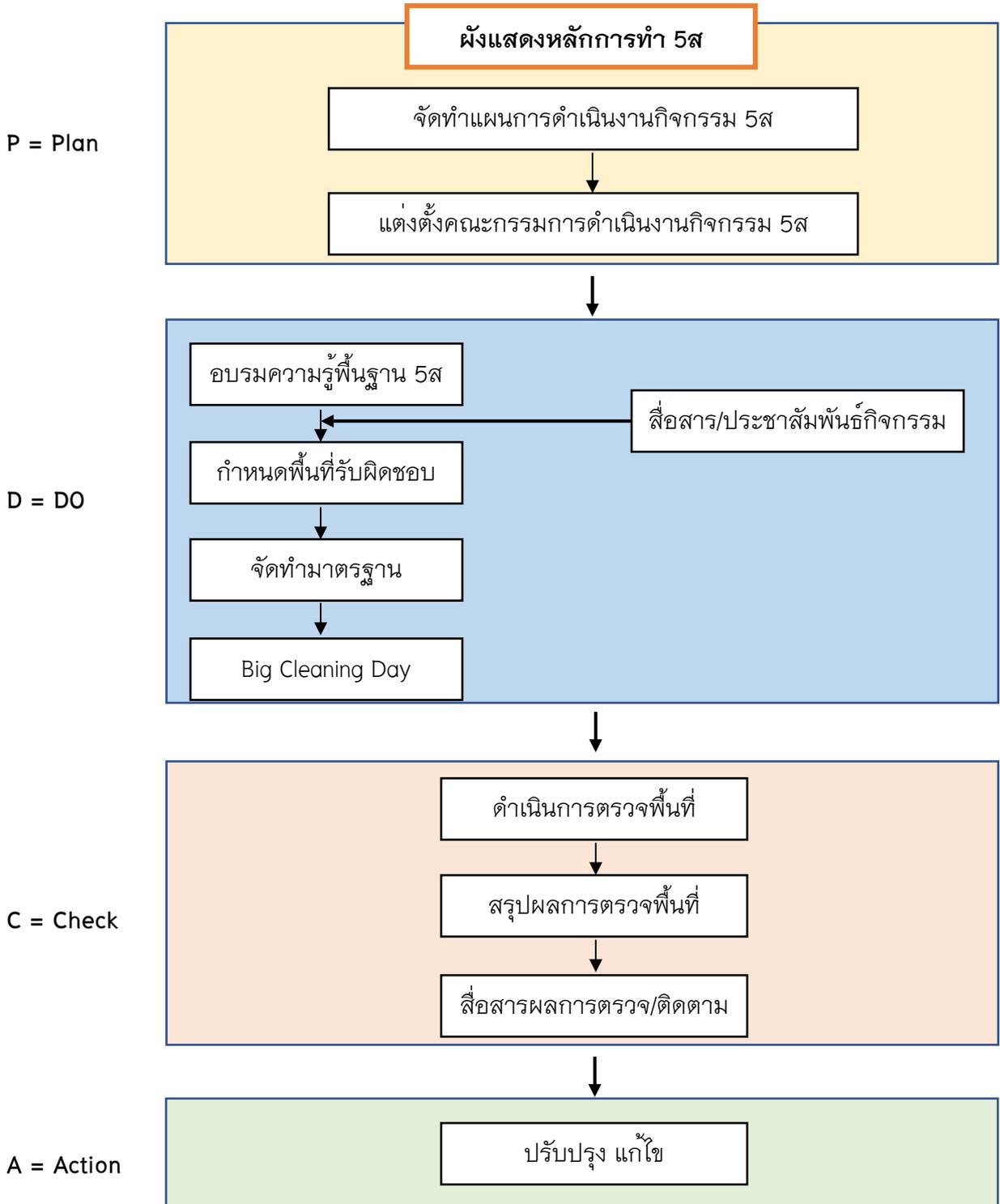
หลักการทําค 5ส

P = Planning วางแผน

D = Doing ดําเนินงาน

C = Checking ตรวจสอบ

A = Action กำหนดมาตรฐาน

ความหมายของ 5ส

5s (ญี่ปุ่น)	5ส (ไทย)	ความหมาย
SEIRI	สะสาง	การทำให้มีเฉพาะของที่จำเป็นในปริมาณที่ต้องใช้ และต้องมีเฉพาะของที่ ใช้ได้ เท่านั้น
SEITON	สะตวก	การจัดวาง จัดเรียง บ่งชี้ ของที่จำเป็นเพื่อให้สามารถใช้งานได้ทันที และรวดเร็ว
SEISO	สะอาด	การขจัดสิ่งสกปรก และการตรวจสอบเพื่อทำให้เกิดการสะสาง และสะตวก
SEIKETSU	สุขลักษณะ	ลักษณะที่ถูกต้องตามหลักปฏิบัติ ซึ่งองค์ประกอบของสุภาพดี
SHITSUKE	สร้างนิสัย	การทำ 4ส จนเป็นกิจวัตร ได้โดยไม่ต้องมีการควบคุม

วัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน 5ส

มหาวิทยาลัยกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน เป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ด้านสภาพแวดล้อมและสถานที่

เน้นที่เรื่องสุขลักษณะที่ดีของสภาพแวดล้อม และอุปกรณ์การทำงาน

2. ด้านบุคลากรในหน่วยงาน

2.1 พัฒนาความคิดในการปรับปรุงสุขลักษณะที่ถูกต้องตามหลักปฏิบัติ ซึ่งองค์ประกอบของ
สุภาพดีอย่างต่อเนื่อง

2.2 สร้างวัฒนธรรมที่ดีภายในองค์กร โดยเน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วม

2.3 สร้างสุขนิสัย จนเป็นกิจวัตร ได้โดยไม่ต้องมีการควบคุม

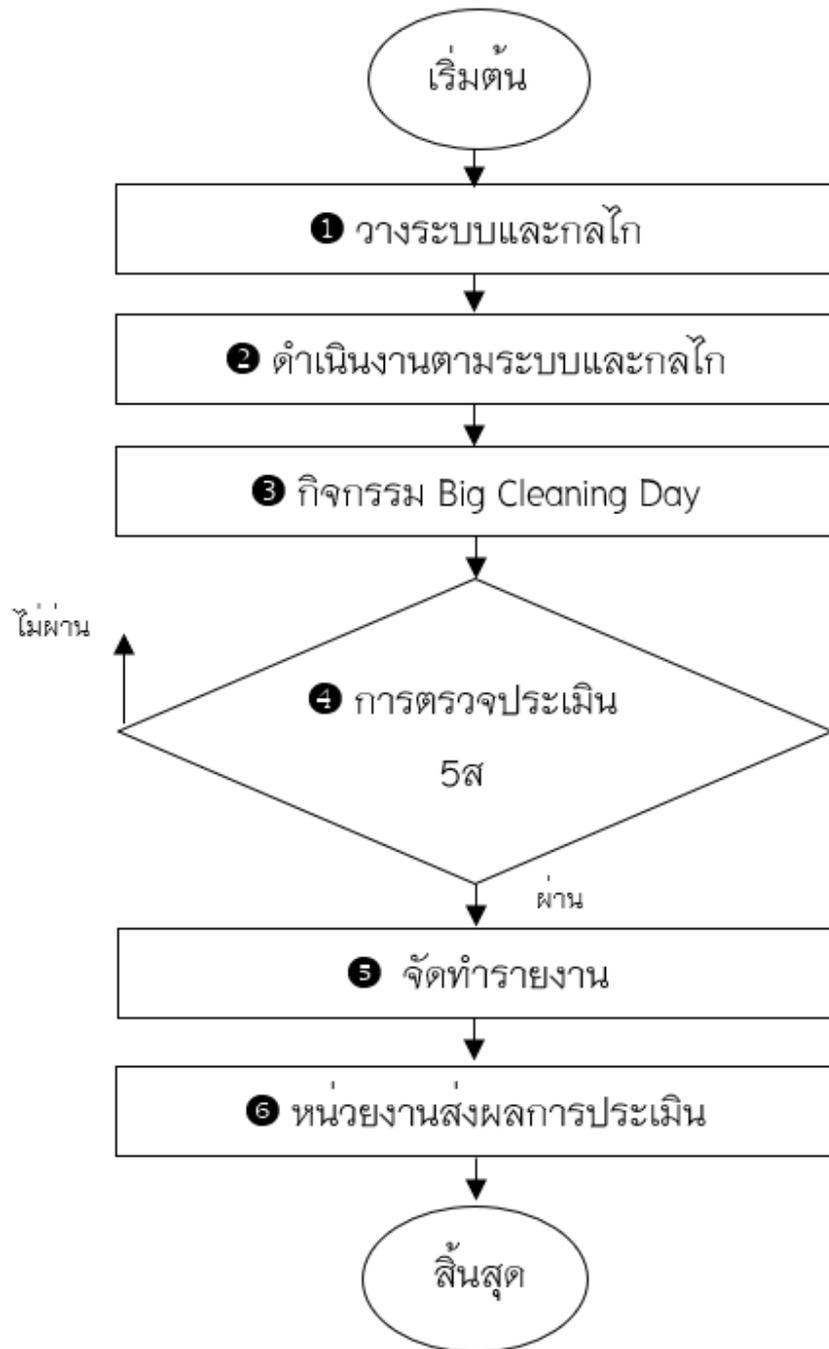
ประโยชน์ของการดำเนินงาน 5ส

การนำกิจกรรม 5ส มาดำเนินการเพื่อสุขลักษณะบุคลากรฝ่ายสนับสนุนของหน่วยงาน ส่งผลถึง
การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และการเพิ่มผลผลิตกิจกรรม 5ส จะมีประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้อง
ทุกฝ่าย นับแต่ตัวผู้ทำ 5ส ซึ่งจะได้รับประโยชน์ต่อหน่วยงานและส่วนรวม ดังต่อไปนี้

1. สภาพแวดล้อมและสถานที่ มีสุขลักษณะที่ดีของสภาพแวดล้อม และอุปกรณ์การทำงาน

2. บุคลากรฝ่ายสนับสนุนทุกคนมีส่วนร่วม ในการปรับปรุงสุขลักษณะที่ถูกต้องตาม
องค์ประกอบของสุภาพดีอย่างต่อเนื่อง เกิดสร้างสุขนิสัยจนเป็นกิจวัตร ได้โดยไม่ต้องมีการควบคุม จน
กลายเป็นวัฒนธรรมที่ดีภายในองค์กร

ขั้นตอนการดำเนินงาน 5ส

รายละเอียดการดำเนินงาน

(สิงหาคม - กรกฎาคม)

ที่	การดำเนินงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
๑	วางระบบและกลไก การวางระบบและกลไก ให้ดำเนินการดังนี้ 1. แต่งตั้งคณะกรรมการ 5ส 2. ประชุมคณะกรรมการ 5ส พิจารณา 2.1 ระบบและกลไกการดำเนินงาน 5ส 2.2 ระบบและกลไกการประเมิน 5ส 2.3 ปฏิทินดำเนินงาน 5ส 2.4 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน 5ส และเสนอชื่อ ผู้ประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3. เสนอที่ประชุมผู้บริหารให้ความเห็นชอบและประกาศใช้	สิงหาคม	สำนักบริหาร
๒	ดำเนินงานตามระบบและกลไก ให้ดำเนินการดังนี้ 1. จัดทำแผนดำเนินงาน 5ส 2. จัดทำคู่มือการดำเนินงาน 5ส 3. จัดทำคู่มือประเมิน 5ส 4. แบบฟอร์มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง 5. ประชุมชี้แจงการใช้คู่มือดำเนินงานและคู่มือประเมินฯ และแบบฟอร์มที่เกี่ยวข้องต่อผู้รับผิดชอบ	ตุลาคม - พฤศจิกายน	สำนักบริหาร
๓	กิจกรรม Big Cleaning Day ทุกหน่วยงานเข้าร่วมกิจกรรมฯ	มีนาคม	สำนักบริหาร
๔	การตรวจประเมิน 5ส ให้ดำเนินการดังนี้ 1. หน่วยงานรับการประเมิน 5ส 2. คณะกรรมการจัดทำรายงานผลการประเมิน 5ส ในระบบ WTU QA ให้กับส่วนงานที่รับการประเมิน	ธันวาคม	ผู้บริหารส่วนงาน/ บุคลากร เจ้าหน้าที่ /คณะกรรมการ ประเมินที่ได้รับการ แต่งตั้ง
๕	จัดทำรายงาน ผู้รับผิดชอบงาน 5ส จัดทำรายงาน	มกราคม - มีนาคม	ผู้รับผิดชอบงาน 5ส
๖	หน่วยงานส่งผลการประเมิน ส่วนงานประกันคุณภาพการศึกษา รวบรวมผลการ ประเมิน 5ส เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์	เมษายน - พฤษภาคม	ส่วนงานประกัน คุณภาพการศึกษา

ปฏิทินดำเนินงานกิจกรรม 5ส ประจำปีการศึกษา 2568

ปีการศึกษา เดือน/ปี พ.ศ.		ปีการศึกษา 2568												ปีการศึกษา 2569											
		ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.
		68	68	68	68	68	69	69	69	69	69	69	69	69	69	69	69	69	70	70	70	70	70	70	70
ที่	กิจกรรม	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	อบรมเกณฑ์ 5ส				X																				
2	โครงการ Big Cleaning Day								X																
3	ตรวจประเมิน 5ส (ทำทุก ๆ 6 เดือน)											X						X						X	

เอกสารอ้างอิง

สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2552). คู่มือ 5ส : สำนักงาน
กิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกศึกษา.

Nurchahyo, R., Apriliani, F., Muslim, E., & Wibowo, A. D. (2019). The analysis of the implementation of 5-S principles integrated with ISO 9001 requirements at higher education level. SAGE Open, 9(3). <https://doi.org/10.1177/2158244019870773>

Randhawa JS, Ahuja IS (2017), "5S – a quality improvement tool for sustainable performance: literature review and directions". International Journal of Quality & Reliability Management, Vol. 34 No. 3 pp. 334–361, doi: <https://doi.org/10.1108/IJQRM-03-2015-0045>

ภาคผนวก